

79. 15--24 студзеня. Мінск. У Доме літаратары адбыўся паказ фільмаў нямецкага рэжысёра М. фон Тротта (у рамках праграмы "Рэжысёры новага нямецкага кіно", якую ажыццяўляюць Нямецкі культурны цэнтр імя Гётэ і Беларуская федэрацыя "Кінаклуб").

Падзеі, якія не ўвайшлі ў папярэдні выпуск

80. 7 снежня. Гродна. Адбылося ўрачыстае адкрыццё Дома тэхнічнай і мастацкай творчасці вучнёўскай моладзі.

81. 14 снежня. Гродна. У абласной бібліятэцы быў праведзены семінар на тэму "Роля бібліятэк і духоўным станаўленні асобы".

82. 21-30 снежня. Гродна. У Палацы культуры хімікаў адбыўся фестываль бардаўскай песні "Свежий ветер -- 95".

83. 26 снежня. Віцебск. Адбылося адкрыццё выставачнай залы і фонду мастакоў "Віцебская аquareль". (ЛІМ, 1996, 19 студз.).

Дадатак

ПРАБЛЕМЫ ПАДРЫХТОўКІ БІБЛІЯТЭЧНЫХ КАДРАў НА БЕЛАРУСІ

(Арганізацыйна-метадычныя аспекты: гісторыя і сучаснасць)

Абвясчэнне Беларусі суверэннай дзяржавай, стварэнне кадраў нацыянальнай культуры патрабуюць, на наш погляд, пэўнага звароту да гісторыі.

Па-першае, праблемы фарміравання і падрыхтоўкі бібліятэчных кадраў былі ў цэнтры ўвагі з'ездў і нарад па пазашкольным навучанні, якія праходзілі ў

рэспубліцы ў першыя гады яе стварэння, а таксама пленумаў, пастаноў органаў кіруючых улад.

Па-другое, намаганні Наркамасветы БССР былі накіраваны перш за ўсё на падрыхтоўку інструктараў-арганізатараў, што ў значнай меры садзейнічала развіццю не толькі пазашкольнай, але і бібліятэчнай дзейнасці ў рэспубліцы.

Трэба адзначыць, што асноўным звязом у падрыхтоўшым кадраў бібліятэчных работнікаў у першыя гады стварэння рэспублікі можна лічыць курсавую сістэму навучання. Напрыклад, у Мінску на з'ездзе дзеячаў па пазашкольнай адукацыі (20--23 лютага 1919 г.) абмяркоўвалася пытанне не толькі аб стварэнні курсаў, але і было прынята рашэнне аб распаўсюджванні вопыту першых курсаў па ўсіх губернях. Па выніках гэтага рашэння ў шэрагу гарадоў Беларусі, у прыватнасці ў Мінску, Бабруйску, у сакавіку-чэрвені 1919 г. былі праведзены 2-3-х месячныя курсы інструктараў па пазашкольнай адукацыі. Праграмай курсаў прадугледжвалася як прафесійная, так і палітычная падрыхтоўка бібліятэкараў. Аналізуючы праграмы курсаў, трэба адзначыць, што палітычная накіраванасць падрыхтоўкі мела прыярытэтнае значэнне. Гэта было звязана з тым, што бібліятэка, як відона, лічылася ўстановай ідэалагічнай, і таму амаль ўся дзейнасць была накіравана на прапаганду перш за ўсё палітычных ідэй.

Але курсавая сістэма падрыхтоўкі бібліятэкараў не зусім задавальняла патрэбы грамадства. Больш канцэптуальны палыход да падрыхтоўкі бібліятэчных кадраў на Беларусі назіраецца ў рашэннях 1-й Усебеларускай канферэнцыі бібліятэчных работнікаў (27-28 снежня 1921 г.). На гэтай канферэнцыі быў прапанаваны праект стварэння практыкума-семінара па бібліятэказнаўству і бібліяграфіі пры Беларускай дзяржаўнай універсітэцкай бібліятэцы. Ідэя арганізацыі такой формы падрыхтоўкі належыла дырэктару бібліятэкі І.Б.Сіманоўскаму. Аднак праграма

практикуму-семінара, якая была прапанавана І.Б.Сіманоўскім, па свайму ідэйнаму зместу адлюстроўвала тэорыю апалітычнасці бібліятэчнай работы, якая мела месца ў той час сярод культасветработнікаў рэспублікі. Менавіта таму ў пастанове 1-й Усебеларускай канферэнцыі бібліятэчных работнікаў падкрэслівалася, што "всю библиотечную работу систематически применять к текущему политическому моменту и ни в коем случае не вести её как самостоятельную".

Зноў ужо перапрацаваны праект быў разгледжаны на другой нарадзе бібліятэчных работнікаў Беларусі (май 1922 г.) і зацверджаны Галоўпалітпрасветам БССР у кастрычніку 1923 г. Для правядзення заняткаў практыкуму-семінара былі запрошаны буйнейшыя вучоныя: прафесар У.Н.Іваноўскі, М.М.Нікольскі, Ю.У.Гац'е і інш.

Але ж цяжкае эканамічнае становішча, якое назіралася ў той час на Беларусі, не дазволіла практычна ажыццявіць яўна перспектыўную ідэю І.Б.Сіманоўскага.

Паскарэнню фарміравання бібліятэчных кадраў на Беларусі садзейнічалі таксама ўзнікшыя ў 1926 г. бібліятэчныя аб'яднанні. У гэтым плане заслугоўвае ўвагі артыкул З.Рэйзіна, дзе ён падкрэслівае, што гэтыя аб'яднанні павінны "вести широкую самообразовательную работу среди своих членов как общеполитического, так и специально библиотечного характера". Асноўным зместам работы бібліятэчных аб'яднанняў аўтар лічыць рашэнне тэарэтычных і практычных пытанняў, якія датычаць падрыхтоўкі кадраў. Па меркаванню З.Рэйзіна, абавязковай умовай работы па падрыхтоўцы і перападрыхтоўцы бібліятэчных работнікаў з'яўляецца арганізацыя пры цэнтральнай бібліятэцы кабінета бібліятэказнаўства. Такі падыход да задач бібліятэчных аб'яднанняў пацверджаны практычнай дзейнасцю ўстаноў культуры.

Трэба адзначыць, што ў 20-я гады навукоўцы і практыкі бібліятэчнай справы звярталі ўвагу не толькі на арганізацыйныя, але і на метадычныя аспекты. Так, Д.Хайтун у артыкуле дае аналіз метадыкі заняткаў, якія праводзяцца на курсах. Ён лічыць, што "наиболее удачным и приемлемым методом проработки программы следует считать вопросно-ответный метод для аудитории, не имеющей навыка самостоятельной работы, а для имеющих навык лабораторной". Лекцыіны метады заняткаў, па сцвярджэнні Д.Хайтуна, усімі слухачамі прызнаны як найменш удалы.

Аднак курсавой сістэмы як асноўнай формы падрыхтоўкі і перападрыхтоўкі кадраў было недастаткова для задавальнення патрэб бібліятэк высокакваліфікаванымі спецыялістамі. Гэту праблему можна было вырашыць толькі шляхам стварэння спецыяльных вучэбных устаноў.

Вялікае значэнне мелі рашэнні 1-га Усерасійскага з'езда бібліятэчных работнікаў, на якім было прапанавана арганізаваць пры педагагічных ВНУ і тэхнікумах, а таксама саўпартшколах бібліятэчныя аддзяленні.

Так, у 1928 г. Магілёўская саўпартшкола была рэарганізавана ў пазашкольны тэхнікум з 4-х гадовым тэрмінам навучання, а ў 1930/31 навучальным годзе пры ім пачынае работу бібліятэчнае аддзяленне.

У жніўні 1932 г. пачынае працаваць Магілёўскі палітасветінстытут, дзе ў 1933/34 навучальным годзе было створана бібліятэчнае аддзяленне.

Для вырашэння праблемы фарміравання нацыянальных кадраў Наркамсветы БССР былі арганізаваны ў 1934 г. вышэйшыя двухгадовыя бібліятэчныя курсы пры Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя У.І.Леніна, якія ўзначальвала Н.Я.Ліўшыц. Аднак па шэрагу прычын курсы праіснавалі толькі два гады.

Далейшае развіццё бібліятэчнай справы ў рэспубліцы, а таксама неабходнасць распрацоўкі тэарэтычных і практычных праблем бібліятэчнаўства, вывучэння і абагульнення вопыту патрабавалі падрыхтоўкі навуковых кадраў. У ліку першых навуковых супрацоўнікаў Беларусі ў галіне бібліятэчнаўства і бібліяграфіі можна назваць Ю.В.Бібіла, В.А.Малініну, Д.Р.Новікава, І.Б.Сіманоўскага.

У адпаведнасці з пастановай СНК БССР у 1934 г. пры Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя У.І.Леніна была арганізавана аспірантура па бібліятэчна-бібліяграфічных дысцыплінах. Сярод аспірантаў былі І.З.Зельцар, Ф.Д.Мельніцкі, А.І.Саўчанка.

Важнай падзеяй у справе планамернай падрыхтоўкі кадраў бібліятэкараў вышэйшай кваліфікацыі можна лічыць адкрыццё ў 1944 г. пры Мінскім педагагічным інстытуце бібліятэчнага факультэта (з 1975 г. -- факультэт бібліятэчнаўства і бібліяграфіі Мінскага інстытута культуры, зараз -- факультэт бібліятэчна-інфармацыйных сістэм Беларускага ўніверсітэта культуры).

На працягу існавання факультэта праблемамі фарміравання бібліятэчных кадраў займаліся многія даследчыкі: Н.М.Калоска, М.Ц.Таўкачоў, М.І.Пакала, І.П.Емец. Зараз гэтыя пытанні асвятляюцца ў працах В.Е.Лявончыкава, Р.А.Ровінай, У.А.Акуліча, Р.С.Матульскага, Н.В.Алянк і інш. Так, дацэнт М.Ц.Таўкачоў выдзяляе 4 перыяды развіцця вышэйшай адукацыі ў рэспубліцы:

I -- першапачатковае развіццё (1944--1950 гг.);

II -- пашырэнне кантынгенту і развіццё форм навучання (1950--1960);

III -- далейшы рост кантынгенту і пачатак дыферэнцыяцыі ў падрыхтоўцы бібліятэчных кадраў (1960--1969 гг.);

IV -- павелічэнне кантынгенту на дзённым адзяленні, далейшая дыферэнцыяцыя бібліятэчных кадраў, пачатак падрыхтоўкі культасветработнікаў (1969г.).

За гады існавання факультэта падрыхтоўка кадраў вялася ў асноўным па такіх напрамках, як тып бібліятэк, спецыялізацыя па галіновых комплексах, функцыянальная спецыялізацыя. Наш час патрабуе новых падыходаў да падрыхтоўкі кадраў культуры не толькі ў арганізацыйным, але і ў зместовым плане. У 1994 годзе ў рамках Беларускага ўніверсітэта культуры прайшла навукова-метадычная канферэнцыя па праблемах шматузроўневай сістэмы адукацыі, у тым ліку і бібліятэкараў. Выказваліся розныя думкі, меркаванні наконт арганізацыйнай і метадычнай пабудовы сістэмы. Напрыклад, прафесар В.Е.Лявончыкаў, разглядаючы гэтае пытанне, выдзяляе два шляхі стварэння сістэмы адукацыі: па-першае, запозычыць новыя мадэлі ў больш развітых краінах; па-другое, з улікам лепшых замежных узораў распрацаваць сваю мадэль. Ён справядліва лічыць больш эфектыўным шляхам распрацоўку "свайго мадэлі, якая апіралася б на вопыт, традыцыі народнай педагогікі і ўлічвала спецыфіку сацыяльна-культурнай сітуацыі ў нашай краіне".

Р.С.Матульскі разглядае бібліятэчную адукацыю з пункту гледжання сістэмнага падыходу. На яго погляд яна складаецца з 4-х узаемазвязаных элементаў: кантынгенту студэнтаў; прафесарска-выкладчыцкага складу, матэрыяльна-тэхнічнай базы, метадычнага забеспячэння. Ён лічыць неабходным перайсці да паглыбленай спецыялізацыі ў рамках функцыянальнай накіраванасці дзейнасці бібліятэк. Аўтар прапануе сваё бачанне зместавага нападнення працэсу навучання: агульнанавуковыя дысцыпліны; дысцыпліны дапрафесійнай падрыхтоўкі; агульнаспецыяльныя дысцыпліны; дысцыпліны спецыялізацый.

У верасні 1995 года факультэт бібліятэчна-інфармацыйных сістэм Беларускага ўніверсітэта культуры праводзіў пасяджэнне "круглага стала" па пытаннях падрыхтоўкі бібліятэчных кадраў ў Беларусі. Свае меркаванні выказвалі не толькі тэарэтыкі, але і практыкі бібліятэчнай справы краіны.

Такім чынам, на сёння існуе некалькі пунктаў гледжання наконт падыходу да змянення падрыхтоўкі кадраў бібліятэчных супрацоўнікаў у рэспубліцы. І гэта добра. Толькі ў дыскусіях змога нарадзіцца аб'ектыўная ісціна.

Фядорына А.І., ст. выкладчык ф-та
бібліятэчна-інфармацыйных сістэм БУК